

ข่าวประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๑๔ สุขุมวิท ๒๓ แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๕๙-๕๐๐๐ ภายใน ๑-๕๖๖๖ โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๒๕๕-๐๓๑๑

ข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันที ๓๐ ส.ค. - ๕ ก.ย. พ.ศ.๒๕๕๖ หน้า ๕๒ มูลค่าข่าว ๑๐๔,๕๗๑.

ศูนย์สารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ ได้จัดระบบข่าวสิ่งพิมพ์ สนใจดูที่ได้ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

หน้าพระลาน

จิตตา กลิ่นสุนทร

ประหยัด พงษ์ดำ ศิลปินแห่งชาติ

กิดว่าท่านผู้อ่านจำนวนมากคงได้อ่านพระราชนิพนธ์ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง "พระมหาชนก" กันแล้ว เพราะเราได้พิมพ์ออกเผยแพร่งานไม่น้อย มานานกว่าสิบปี ภายในเล่มมีภาพประกอบจำนวนมาก สวยงาม ทรงคุณค่า โดยมีชื่อศิลปินระดับชาติ ครูอาจารย์ผู้สอนศิลปะทรงคุณวุฒิ

อาจารย์ประหยัด พงษ์ดำ ซึ่งเรียกขานอย่างนี้กันติดปากมาโดยตลอด บางท่านที่รุ่นไม่ต่างไกลมากนักมักเรียก "พี่หยัด" โดยไม่มีคำนำหน้าว่า "อาจารย์" ทั้งที่อันที่จริงท่านเป็นถึง "ศาสตราจารย์เกียรติคุณ" เป็น "ศิลปินแห่งชาติ" สาขาทัศนศิลป์ (ภาพพิมพ์) ปี พ.ศ.2541 และ

เป็นผู้หนึ่งที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้เขียนภาพประกอบด้วย 4 ภาพ คือ

ภาพนางมณีเมขลาสนทนากับพระมหาชนก ซึ่งกำลังว่าน้าอยู่กลางมหาสมุทร

ภาพหมู่เทวดาให้พร ให้กำลังใจแก่ พระมหาชนก ซึ่งใช้ความพหุกเพียง พยายามว่าน้าข้ามมหาสมุทรเพื่อไปเมืองอิระนนคร

ภาพนางมณีเมขลาผู้พระมหาชนกทะเลลอยไปในอากาศ เพื่อไปสู่เมืองอิระนนคร

เมืองอิระนนครซึ่งใช้เค้าโครงการก่อสร้างคล้ายพระมหาราชวังปัจจุบัน

กิเขียนถึงศิลปินและเวกตณหน้าพระลานแล้วผ่านเลยไม่อาเรื่อราวของอาจารย์ประหยัดมานานแล้วด้วยดูเหมือนจะชาติสิ้นไปมาก และรู้สึกว่ามีอะไรติดค้างอยู่ในใจ

เพราะบทบาทในแวดวงศิลปะของบ้านเรานั้นไม่มีใครไม่รู้จักอาจารย์ประหยัด ท่านมีลูกศิษย์มากมาย เพราะได้สอนศิลปะในคณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มายาวนาน จนกระทั่งเป็นคณบดี

อันที่จริงท่านเรียนที่โรงเรียนเพาะช่างไม่ทันจบเรียนเพียงแค่ 2 ปี ก็สอบเข้าเรียนที่คณะจิตรกรรมฯ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้

และระหว่างเรียนที่คณะจิตรกรรมฯ ถึงชั้นปีที่ 5 มีอาจารย์ออกคณะ เสียชีวิตลงถึง 2 ท่าน ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี (C.Petrol) จึงได้ให้อาจารย์ประหยัด ไปช่วยสอนวิชาทฤษฎีศิลป์ (Art Theory) กับวิชากายวิภาค (Anatomy) แก่นักศึกษา

รุ่นน้อง

อาจารย์ประหยัด ก็เหมือนศิลปินร่วมสมัยของไทยหลายๆ คนที่สนใจเรื่องวาดรูป ชอบวาดเขียนมาตั้งแต่เด็กๆ

ท่านชอบวาดรูปสัตว์ต่างๆ เป็นพิเศษมากกว่าอย่างอื่น เช่น ไก่ แมว สุนัข ม้า นก แม้กระทั่งจิ้งจก ตู๊กแก และ ฯลฯ ซึ่งก็ได้พัฒนามาทำงานจนกระทั่งทุกวันนี้ แม้จะเป็นรูปผู้คนบ้าง ก็เป็นภาพพิมพ์ผสมเช่นนี้ ประเภทแม่ผู้มด ที่ผู้น้อง อาบน้ำเล่นจริงๆ

ซึ่งงานภาพพิมพ์ ภาพเขียนของอาจารย์ประหยัดเป็นที่ชื่นชอบของนักสะสมศิลปะ โดยเฉพาะชาวต่างประเทศเป็นอันมาก เรียกว่าขายดีขายดีจนพิมพ์ไม่ทัน เพราะมีได้เป็นงานนามธรรม (Abstract) ที่เข้าใจยาก

ทานที่ดวลด้วย ดัชนี ศิลปินแห่งชาติคนสำคัญของบ้านเรา เจ้าของกลุ่ม บ้านคำ นางแล ซึ่งเป็นนักเรียนรุ่นน้องไล่หลังมาไม่ห่างจากอาจารย์ประหยัด แต่เป็นลูกศิษย์ เรียกได้ว่าสนิทชิดเชื้อจนเรียกพี่หยัดได้อย่างสนิทสนมแบบพูดเล่นหยอกล้อกันได้สบายๆ เคยกล่าวไว้

"ตอนที่ผมเป็นนักเรียน พี่หยัดเขาพิมพ์รูปอะไรก็ไม่รู้นะ คนที่มาซื้อเนี่ย...ผมไปที่เยอรมนีก็ไปเห็นรูปแนวกำลังจะกินหนักที่ราบ ไปที่ยุโรปลาเวีย ฝรั่งเศส ไปที่ไหนก็เห็นรูปที่หยัดทำนั่น แต่พี่หยัดเขาขายถูก เพราะเขาเป็นคนใจดี เขาขายแค่รูปละ 2-3 หมื่นบาทนั่นแหละ ผมเลยซื้อ เพราะฉะนั้น พี่หยัดเขาก็มีเงิน

เวลาคุยกันสมัยนั้น พี่หยัดบอกว่ามีเงินเห็นกูเขาทองไหม ถ้ากูเอาเงินที่ขายรูปพิมพ์มาวางเรียงกันนะ ไม่รู้ว่าจะกูเขาทองกับเงินกูอะไรจะทองสูงกว่ากัน ซึ่งผมก็ต้องพูดถึงตอนนางนอน

เพราะตอนนางนอนเนี่ยเงินของผมน้ำท่วมมากองก็จะเลยตอยนางนอนไป ตอยนางนอนมันสูงกว่าเอเวอร์เรสทีนะ นี่ขนาดมันนอน ถ้ามันลุกขึ้นยืน มันจะขนาดไหน"

!เมื่อก่อนใครที่มาเรียนศิลปะก็มักจะยากไว้เสียเป็นส่วนใหญ่ เมื่อสำเร็จออกไปแล้ว อย่างนี้ก็ได้นะไปเป็นครูวาดเขียน ครูสอนศิลปะ เพิ่งจะมาเรียกอาจารย์ศิลปะกันทีหลัง งานศิลปะเพิ่งจะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น จนศิลปินสามารถขายงานดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสุขสบาย แต่ก็เป็นอย่างนี้ไม่ก็คน อย่างกรณีของท่านที่ดวลด้วย ดัชนี และ อาจารย์ประหยัด พงษ์ดำ นั่นถือว่าอยู่ในระดับแนวหน้าในการขายงานได้อย่างหน้าตาเท่ๆ และราคาแพงลิบลิง

ทุกวันนี้อาจารย์สอนศิลปะทั้งหลาย ท่านก็เป็นข้าราชการระดับสูง เป็น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์ กันกระทั่งถึงระดับปริญญาเอก-ศิลปินแห่งชาติ และการเรียน การสอนศิลปะได้กระจายไปหลายมหาวิทยาลัย เกือบทั่วประเทศ

มหาวิทยาลัยในหัวเมือง เริ่มเปิดสอนศิลปะในระดับปริญญาโท กันเป็นจำนวนมาก ในขณะที่คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก็เห็นหน้าต่อขึ้นไปอีกชั้น โดยเปิดการเรียนการสอนระดับ "ปริญญาเอก" แล้ว

!เรื่องการคุยไม่มันเป็นมงคลสันดานของพวกเขา ศิลปะกระนะ มันเป็นเรื่องอยู่ในกระดูกตัวของเรา ถ้าเผื่อเราไม่มี เราจะมีสักตัวต้อย เราจนรอบไปทั่วว่าง มืดไปทางไหนก็จน มืดไปทางไหนก็รอบอะไรเลย คนมันสมน้ำหน้าเรา"

ท่านที่ดวลด้วย ดัชนี พูดถึงชาวศิลปากร ต้องยกมาปิดท้าย เพื่อผู้อ่านจะได้ใช้วิจารณญาณการพูดคุยของท่านที่ดวลด้วย กับอาจารย์ประหยัด เาเอง

อาจารย์ประหยัด หรือ “พี่หยัด” ของลูกศิษย์ และน้องๆ ในวัยหนุ่ม เป็นคนหน้าตารูปร่างหล่อ เหลลา และเมื่อสูงวัยขึ้นจนอายุเจ็ด 80 หน้าตา บุคลิกลักษณะท่าทางก็ไม่ได้เดินตามอายุไปด้วย โดยเฉพาะเอกลักษณ์ ที่เป็นคน Friendly อารมณ์ดี ร่าเริง ยิ้มแย้ม เป็นมิตรกับคนทั่วไป

เท่าที่ได้สัมผัสระหว่างที่ศึกษาอยู่ในคณะจิตรกรรมฯ อย่างน้อย 5 ปี ในฐานะลูกศิษย์ แต่ดูเหมือน ท่านจะเห็นเป็นน้องเสียมากกว่า ไม่เคยเห็น “พี่หยัด” แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวเกรี้ยวกราด และปฏิเสธคำร้องขอความช่วยเหลือจากใคร หากไม่หนักหนาเกินกำลัง

เมื่อได้รับการประกาศเกียรติคุณให้เป็นศิลปินแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ.2541 และต่อมากกระทรวงวัฒนธรรม ได้มีโครงการต่างๆ ให้กลุ่มศิลปินแห่งชาติ โดยเฉพาะสาขาศิลปินส่วนมากร่วมกันทำ เพื่อเผยแพร่ศิลปะร่วมสมัยของบ้านเรา อาจารย์ประหยัดซึ่งมีวัยสูงชัน สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงตั้งแต่ก่อน แต่ก็ยังพยายามเดินทางไปร่วมกิจกรรมยังสถานที่ต่างๆ ในต่างจังหวัด และต่างประเทศ เสมอมา

“อาจารย์ประหยัด” ไม่เคยสร้างลักษณะพิเศษ สร้างจุดขาย เช่น การแต่งเนื้อแต่งตัว แสดงออกให้ กับตัวเองว่าเป็นศิลปินใหญ่ ท่านแต่งตัวเรียบร้อย ตามแบบฉบับของข้าราชการ ครูบาอาจารย์ ตลอดเวลา เท่าที่ได้พบเห็น ยังเป็นกันเองกับศิษย์ กับน้องร่วมสถาบัน มีอารมณ์ขันอย่างสม่ำเสมอแม้เวลาจะผ่านไปนานปี

อ อาจารย์ประหยัด ในวัย 79 ปี ย่อมต้องผ่านร้อน ผ่านหนาวมายาวนาน มีลูกศิษย์จำนวนมาก

ซึ่งไม่เพียงจากคณะจิตรกรรมฯ เท่านั้น เพราะท่าน เป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น ฯลฯ

เป็นวิทยากรสัมมนาวิชาการด้านศิลปะ ที่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ องค์การบริหารนักศึกษา นานาชาติ (World University Service) สำนักงาน กลางนักเรียนคริสเตียนฯ กรมวิสามัญ กระทรวง ศึกษาธิการ ยุวพุทธิกสมาคมฯ

ท่านมีครอบครัวที่อบอุ่นสุขสบาย ส่งเสียลูกให้ เล่าเรียนจนสำเร็จการศึกษาในระดับสูงทั้งสิ้น ด้วยการขายงานศิลปะจากสติปัญญา ที่สั่งสมฝึกฝนมา ยาวนาน กับผลตอบแทนจากการรับราชการ

อาจารย์มีผลงานที่สร้างสรรค์มาอย่างต่อเนื่อง ยาวนานจำนวนมากปรากฏต่อสังคมประเทศนี้ เป็น กรรมการตัดสินการประกวดศิลปกรรมแห่งชาติ และ งานศิลปะอื่นๆ เยอะแยะหลายสถาบัน ได้รับรางวัล จำนวนมาก เปิดนิทรรศการศิลปะของตัวเองทั้งใน ประเทศ และต่างประเทศก็ไม่น้อย เป็นอะไรอีกมาก เกินกว่าจะนำมากล่าวได้ในพื้นที่อันจำกัด

ขอเวลารวบรวมผลงานของ “ศาสตราจารย์ประหยัด พงษ์ดำ” มา นำเสนอต่อไปอีก ●